CENTRE D'INTERPRETACIÓ
DEL ROMANTICISME
MANUEL DE CABANYES.
MASIA D'EN CABANYES

ESPAI GOYA

BÉ CULTURAL D'INTERÈS NACIONAL - BCIN
www.masiadencabanyes.cat

Foto: Rossend Fernández

CENTRE
D'INTERPRETACIÓ
DEL ROMANTICISME
MANUEL
DE CABANYES

EL CENTRE D'INTERPRETACIÓ DEL ROMANTICISME MANUEL DE CABANYES

Un emotiu viatge al segle XIX

La Masia d'en Cabanyes és una casa d'estil neoclàssic construïda l'any 1798 per la família Cabanyes, que va ésser ocupada fins a la segona meitat del segle XX. Basada en el model arquitectònic de vil·la italiana pal·ladiana, es tracta d'una casa singular, per la seva originalitat, per les persones que hi visqueren i pel llegat que hi van deixar.

El **Centre d'Interpretació del Romanticisme Manuel de Cabanyes** vol preservar el patrimoni dels Cabanyes en un doble sentit: El llegat patrimonial a la planta noble de la Masia, en el sentit ampli –pictòric, mobiliari, documentació- i el llegat natural de l'entorn. Han estat de sempre dues referències culturals a salvaguardar que ens evoquen al segle XIX.

La Masia d'en Cabanyes és una casa d'estil neoclàssic construïda l'any 1798 a Vilanova i la Geltrú. Enguany és la seu del Centre d'Interpretació del Romanticisme Manuel de Cabanyes.

A la Masia d'en Cabanyes hi trobareu un munt de sensacions a partir de resseguir la **Nissaga dels Cabanyes**. Us ho proposem en el marc del **Centre d'Interpretació del Romanticisme Manuel de Cabanyes.**

És una proposta per a descobrir aquest el Romanticisme literari de **Manuel de Cabanyes** i el Romanticisme pictòric de **Joaquim de Cabanyes** (germà del poeta) i **Llorenç de Cabanyes Olzinelles** (nebot). Per a descobrir la nissaga i el relat d'una família del segle XIX que la representa també **Josep Anton de Cabanyes** (Germà gran, hisendat, poliglota que va viatjar arreu. Escriptor i col·leccionista), **Josep Maria de Cabanyes** (tutor del nebot. Especialista en matemàtiques i ciències naturals) i **Isidoro de Cabanyes** (militar vinculat a la primera gran empresa elèctrica del país). **Alexandre de Cabanyes** (pintor), el darrer de la nissaga d'artistes, que va viure a la Masia.

Suggerim aquesta descoberta en varis àmbits: en la primera planta del Centre es mantenen i es poden visitar les estances de la família, on s'ha fet una tasca de reubicació de les obres i d'ordenació de l'espai amb criteris històrics, així com també els porxos, els menjadors i la cuina. Destaca la biblioteca amb presència d'edicions romàntiques en les diverses llengües que coneixien el poeta i els altres propietaris de la casa.

Per altra banda, el Centre d'interpretació pròpiament dit es situa a la planta baixa. Aquí en aquest espai, ens volem explicar. Volem ajudar a descobrir i interpretar el Romanticisme, els Cabanyes, la ciència i la tècnica al segle XIX i el Garraf.

Finalment, l'entorn i el bosquet. Un espai per a gaudir en família i per a les escoles que ens visiten. Un espai lúdic que complementa la visita al **Centre d'Interpretació del Romanticisme Manuel de Cabanyes.**

CENTRE
D'INTERPRETACIÓ
DEL ROMANTICISME
MANUEL
DE CABANYES

Manuel de Cabanyes

Figura cabdal del Romanticisme al nostre país

Oriol Pi de Cabanyes, descendent de la **nissaga dels Cabanyes** ens ressenya i ens situa de manera precisa l'apassionat món de Manuel de Cabanyes. Reproduïm aquí les seves paraules:

"Poeta de vida i obra curta, però llarga de posteritat, és el més destacat referent d'un grup de poetes catalans que escriuen en llengua castellana en una època en què el català encara no havia recuperat el prestigi com a llengua apta per a la creació literària de referències cultes.

Va estudiar Filosofia i Dret a la Universitat de Cervera, on hi havia l'única universitat catalana després que Felip V clausurés la de Barcelona. El seu mestre Corminas ja va subratllar en ell "una passió decidida per la veritat i la justícia i un desig ardent de saber".

Humanista amb preocupacions filosòfiques, lector voraç i escriptor precoç, bon coneixedor de la literatura clàssica grecollatina i alhora de la literatura coetània europea, Cabanyes, esperit rebel i independent en una època de transició entre el neoclassicisme i el romanticisme, elabora una poesia de formes clàssiques on ja ressonen les inquietuds romàntiques.

Va morir, a vint-i-cinc anys, el 16 d'agost de 1833. Poc abans, per l'abril, havia publicat – sense que hi figuri el nom de l'autor- el seu primer i únic llibre- "Preludios de mi lira"-, on ja va voler fer notar, en una breu "advertencia" preliminar, "las dificultades que un catalán ha de vencer para escribir en una lengua cuyo estudio le es tan costoso como el de cualquier idioma extranjero".

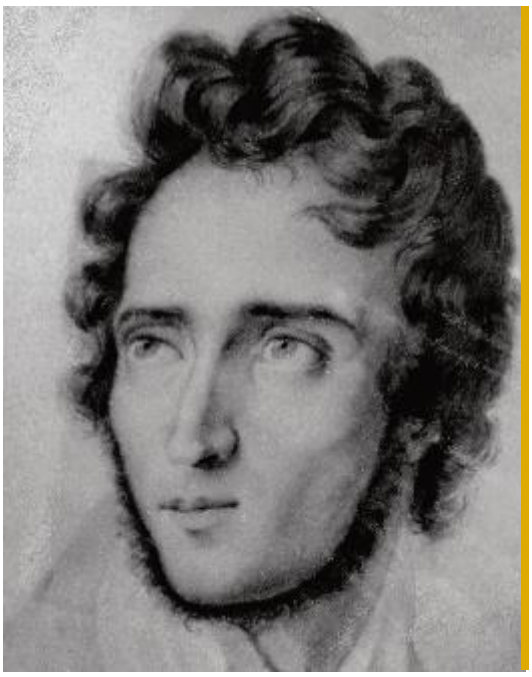

"Retrat de Manuel de Cabanyes", de *Pelegrí Claver.*

El Centre d'Interpretació del Romanticisme Manuel de Cabanyes considera que cal posar de relleu aquesta figura poc coneguda i cabdal per entendre el Romanticisme literari al nostre país. Un poeta que ens va deixar jove i que va morir d'una tuberculosi fulminant en aquesta vil·la neoclàssica.

EL ROMANTICISME A TRAVÉS DE LA VIDA I OBRA DE LA NISSAGA DELS CABANYES

El romanticisme literari: Manuel de Cabanyes

A la planta baixa de la Masia d'en Cabanyes trobem el Centre d'Interpretació pròpiament dit. Està estructurat en àmbits temàtics per a explicar i aportar dades sobre el Romanticisme a través de diferents membres de la nissaga Cabanyes. Es donen claus interpretatives per a conèixer el Romanticisme i el segle XIX, al Garraf i arreu. Aquests són els àmbits que l'ajuden a interpretar.

Detall del material d'escriptura de Manuel de Cabanyes a la biblioteca de la Masia d'en Cabanyes

Aquest fragment de ***Preludios de mi lira*** és l'obra més important del poeta. Es tracta d' un recull de dotze poemes que parlen d'amor, de llibertat i d'amistat.

El llibre va aparèixer cap a l'abril de 1833, imprès a Barcelona per A. Bergnes. És un llibre de només 69 pàgines, d'aparença senzilla, sense datar i sense signar. La primera crítica apareguda fou la de Joaquim Cornet al "Diario de Barcelona", el 13 de maig de 1833.

La importància de **Manuel de Cabanyes** va ser entesa i reconeguda. El mateix **Víctor Balaguer** se'n va fer valedor i va decidir posar-hi una escultura a les portes de la Biblioteca Museu que porta el seu nom.

El seu llegat poètic, tot i la poca producció, ha estat reconegut per la seva originalitat i la influència posterior.

"Perdón, celeste virgen, si a tus honestos labios arrebaté deamor, costoso, un sí; si a tu inocente pecho, si a tus sueños tranquilos, turbé la calma plácida, perdón...

CENTRE
D'INTERPRETACIÓ
DEL ROMANTICISME
MANUEL
DE CABANYES

El romanticisme i les revolucions liberals

El Romanticisme es va caracteritzar, des dels inicis literaris, per la rebel·lia contra les regles neoclàssiques. A partir de les arts, la cotilla de normes i sancions es veu com una nosa per al desenvolupament de les societats, cada cop més abocades al progrés de la industrialització. Aquest alliberament va derivar en l'exaltació de l'individu, que serà capaç d'assolir tot allò que es proposi, i que tindrà el seu camp d'acció a l'economia, la política i, fins i tot, al món científic.

La ideologia romàntica, en principi nascuda dels escriptors alemanys, s'estén a la resta de les arts, però també imbueix la política i l'economia. Es produeixen les revolucions liberals que allunyen cada cop més els designis divins d'església i reialeses dels governs. L'individu, el burgès en aquest cas, és amo de les seves decisions i vol ser legítim valedor del seu govern.

El Romanticisme pictòric

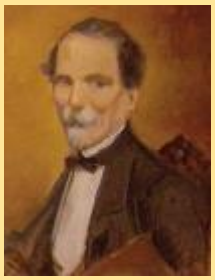

Joaquim de Cabanyes (1799 – 1876)

Germà del poeta, va ser militar i pintor. La seva activitat es va desenvolupar de forma paral·lela a la seva carrera militar. Va anar destinat a diferents llocs com Barcelona, Maó i València. L'any 1829 va iniciar l'activitat docent al Col·legi d'Artilleria d'Alcalà d'Henares, on va coincidir amb el seu oncle Josep Maria.

Després d'altres periples, va anar a la guerra del Marroc per voluntat del general Prim. En els últims destins, com a coronel des de 1844, Joaquim va dedicar-se a la pintura. Va ser influït per l'escola de Barbizon i pel seu amic Martí Alsina. Va ser un destacat pintor de paisatges ro- màntics, en especial de Mallorca i del Garraf.

Llorenç de Cabanyes (1837-1878)

Nebot del poeta, va ser literat, artista i com a terratinent va viure a la masia Cabanyes, que va heretar del seu pare.
Va ser liberal progressista i va conrear, a més de la pintura, la literatura romàntica medievalista, el periodisme i les traduccions.

El Romanticisme musical

La música va ocupar un paper preeminent en l'art romàntic a causa de la seva gran capacitat expressiva, com un dels mitjans més adients per transmetre estats afectius i anímics. Amb l'arribada del Romanticisme a Catalunya es va recuperar el repertori alemany, es va conèixer l'òpera francesa i la música simfònica i de cambra alemanya i francesa.

El paisatge

La vinya

L'agricultura era l'activitat econòmica principal a la Catalunya d'inicis del segle XIX. A més a més, va augmentar la superfície conreada i la intensificació i especialització del conreu.

La vinya era el principal monocultiu al Garraf, bàsicament per a l'elaboració de vins i aiguardents. Les famílies de terratinents van potenciar l'activitat comercial i a partir d'aquesta prosperitat van ser recuperats molts masos del territori. Fins i tot els pàmpols de raïm van esdevenir el motiu de la decoració d'algunes residències, com en el cas de l'anomenada sala russa de la masia Cabanyes.

Els llibres de l'empresa "Cabanyes i Fuster" mostren l'extensió de les relacions comercials de la família. A més a més, els viatges de negocis eren la manera de descobrir els nous corrents artístics europeus i conèixer els nous moviments polítics i socials que s'albiraven a Europa.

Josep Anton de Cabanyes (1797 – 1852)

Es va dedicar al negoci familiar d'exportació de vins i aiguardents. Era un home culte i poliglot i va viatjar per tot Europa. Allà va descobrir el Romanticisme i el liberalisme. Va aplegar una col·lecció de pintura considerable i va consolidar la magnífica biblioteca de la masia. A més, va conrear la poesia, la prosa, el llibre de viatges, la traducció i la música.

CENTRE
D'INTERPRETACIÓ
DEL ROMANTICISME
MANUEL
DE CABANYES

El mar

La navegació i el comerç

Els Cabanyes van tenir una relació estreta amb la Junta de Comerç de Barcelona. D'ençà el 1758 va promoure l'activitat comercial del país. Va dinamitzar l'economia amb el lema "la terra donarà bens i el mar, riqueses".

En el cas del Garraf com va afectar? Val a recordar que l'activitat marítima va augmentar molt. En aquell temps, a Villanueva de Cubellas es van establir normes reguladores de carga i descàrrega de vaixells. El moviment comercial i econòmic queda ben palès atès que el comerç del vi i l'aiguardent va fer créixer boters i fassines.

La sortida del Garraf al món era el mar. Amb la substitució de l'astrolabi pel sextant, el perfeccionament de les cartes de navegació i els coneixements geogràfics, la navegació va prendre un gran impuls. Fins a mitjan del segle XVIII la flota catalana estava formada per embarcacions de tonatge mitjà, com llondros i xabecs. Amb els primers decrets de liberalització del comerç, guanyen terreny els vaixells més grans, com fragates i paquebots, els quals s'encarregaran del transport d'ultramar.

"Marina", adquirida per J..A de Cabanyes als Països Baixos. (1881)

Durant el segle XIX la navegació arribà al màxim de la seva esplendor. Gràcies a les millores tècniques i científiques i, d'altra banda, al desig de desenvolupar les estructures econòmiques del liberalisme, la navegació pren una importància cabdal pel progrés dels països mariners. Sense els vaixells, les produccions no s'haurien pogut exportar a llocs tan llunyans con Rússia, les Antilles o Sud-Amèrica.

La ciència i la tècnica

Els avanços científics de l'època es poden descobrir al Centre d'Interpretació. Per exemple: El primer colorant sintètic, una làmpada incandescent, una portada del Diari de Vilanova del 1846 imprès en rotativa, les primeres fotos de la família Cabanyes fetes a la casa Napoleó de Barcelona a finals del XIX.

Ens hi acompanyen **Josep Maria de Cabanyes** i **Isidoro de Cabanyes**, matemàtic i especialista en ciències naturals, el primer i precursor de l'energia solar, el segon. Així mateix fundador de la "Sociedad Espanyola de Electricidad", la primera gran empresa elèctrica del país.

L'arquitectura

La masia comença a construir-se l'any 1798. A l'interior, l'arquitecte Domenico Bagutti va combinar l'espai agrícola, a la part inferior on som, amb una primera planta de caire noble (la família tenia títol nobiliari). La casa, com hem vist anteriorment, es pot considerar un cas excepcional, ja que l'aspecte de vil·la italiana es complementa subtilment amb l'espai rural. A la casa hi va haver un oratori, d'on prové la pintura que hi trobem.

Peces de l'enteixinat de fusta amb forma de pàmpols i gotims de raïm. Originals del segle XIX, havien de cobrir el sostre de la planta noble, però mai no es van arribar a col·locar. **Masia Cabanyes**. Es diu que aquesta pintura és anterior a la construcció i, de fet, no hi apareix la finestra cegada de la façana principal. L'obra recrea un paisatge del Garraf més aviat artificiós, amb elements romàntics, com ara les ruïnes del castell o una inexistent muntanya forcada. **Maqueta de la Masia d'en Cabanyes**, original del segle XVIII. És la maqueta prèvia a la construcció definitiva i està feta de mòduls desmuntables.

Alexandre de Cabanyes
L'últim modernista (1877-1972)

Alexandre de Cabanyes fou el darrer dels Cabanyes que va viure a la Masia d'en Cabanyes i , en bona part, li devem que la Masia s'hagi mantingut d'acord amb l'esperit i els canons estètics de quan va ser construïda l'any 1798. En aquesta casa, Alexandre de Cabanyes hi va viure i hi tenia el seu taller de pintor fins que va morir l'any 1972.

Alexandre de Cabanyes va abocar tota la seva energia en ser pintor de paisatges. Els temes més tractats foren els de la platja i pescadors de Vilanova i els camps i boscos que envoltaven la seva residència: la Masia d'en Cabanyes. També va treballar en el gènere del retrat. La Masia d'en Cabanyes va ser per al pintor una referència constant tant en l'àmbit personal com en l'àmbit pictòric. Algunes de les peces han immortalitzat els exteriors de la Masia i el propi jardí .
Alexandre de Cabanyes va estar a París, com molts altres modernistes catalans. La seva pintura es caracteritza pel seu dinamisme i la seva força. La seva pinzellada, gruixuda i valent, és inconfusible i les composicions són, de vegades, atrevides.

LA PLANTA NOBLE

Els espais íntims de la família

A la **planta noble** la relació amb el visitant es basa en l'experiència visual, estrictament vivencial, de trobar-se en un escenari real del segle XIX.

La planta noble contrasta amb l'exposició perquè no és un espai d'informació, sinó de sensacions. Aquesta primera planta pretén ensenyar.

El pas de l'exposició al primer pis és el pas del coneixement a l'experiència i, per tant, hi pot haver només un gaudi purament estètic.

Saló de la cúpula / Sala de la música

La música romàntica va ser una música suau i somniadora que expressava l'emoció i llibertat pròpia del moviment. Durant el romanticisme el número d'instruments de l'orquestra estàndard i els instrumentalistes van adquirir un gran protagonisme convertint-se en alguns casos, en aclamats virtuosos.

Un exemple d'aquesta nova expressió musical és el piano vertical Clementi amb la caixa de ressonància en posició vertical de la primera meitat del s. XIX, fabricat en estil neoclàssic per la companyia Clementi & Comany de Muzio Clementi (1752-1832), considerat el creador de la música del pianoforte modern i pare de l'execució del piano modern. El piano fou un dels instruments més populars del s. XVIII i exaltats en l'orquestra simfònica romàntica.

L'arpa francesa, amb elements decoratius d'estil imperi, és un exemple de la moda per adquirir aquest instrument que hi havia a principi del segle XIX, després que el francès Sebastien Érard definís l'instrument.

Al Saló de la cúpula trobareu peces pictòriques penjades a totes les parets. Destaquem, no obstant, el paisatge romàntic: Joaquim de Cabanyes i Martí Alsina.

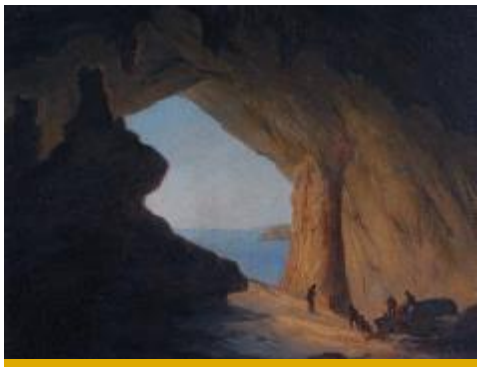

"Les coves d'Artà", Joaquim de Cabanyes. Segle XIX.

"Mar i penya-segat", Ramon Martí Alsina. Segle XIX.

El descobriment del paisatge com un gènere en sí mateix, capaç de transmetre emocions, va ser una de les gran aportacions del Romanticisme. Joaquim de Cabanyes va ser un dels pioners del paisatgisme a Catalunya. La natura hi apareix esplendorosa, lluny dels paisatges escenogràfics i composats d'èpoques anteriors i el seu treball de camp com a militar el va portar a descobrir la magnificència de la natura, com en el cas de Les coves d'Artà. El domini de la paleta es fa palesa en els contrastos de llum de les obres més tardanes. Cabanyes també va representar la casa pairal d'Argentona, una masia fortificada del segle XVI d'on és originària la nissaga.

A la mateixa sala hi ha obres de Martí Alsina. Amic de la família, Martí Alsina s'apartava també de convencionalismes acadèmics que es mostren en les peces penjades a la sala de la cúpula. Introductor del materialisme realista al nostre país feu escola per escampar l'ensenyament que arribava des de França. L'interès dels paisatges en runes és present en les obres d'aquesta sala.

La Sala Russa

Era un espai de reunió, tertúlia i joc reservat a la família Cabanyes. Està formada per diversos mobles d'estil isabelí com els dos sofàs de góndola de tres cossos o el mirall entre d'altres, fabricats en fusta de roure rus que donen el nom original a la sala, que il·lustra la relació de la família amb aquest país.

La transmissió oral diu que la família del tsar de Rússia era clienta del vi i l'aiguardent que produïen els Cabanyes. Val a dir que la família tenia despatx a Sant Petersburg.

En aquesta sala hi ha un quadre de Manuel de Cabanyes, de Joaquim Espalter, que el representa amb l'aureola romàntica que el va definir.

La Biblioteca

És una biblioteca romàntica genuïna en què destaquen les col·leccions dels romàntics europeus i dels clàssics italians i espanyols. El fet que hi hagi edicions primerenques d'obres romàntiques cabdals, com el poemes d'Ossian o de Lord Byron, li confereixen una valor excepcional.

També s'hi troben llibres de viatges, tractats de comerç, diccionaris, tractats d'agricultura, obres religioses, etc. Una joia que es completa amb el globus terraqüi i l'esfera armil·lar, fets a finals del segle XVIII a França i indispensables en una biblioteca del XIX. El retrat de Josep Anton de Cabanyes, el qual va ampliar la col·lecció heretada del seu pare, presideix l'estança. Una vitrina amb obres originals i reeditades dels Cabanyes testimonien la petjada que van deixar en el posterior món literari.

Cambra de Manuel de Cabanyes (1808-1833)

Destaca el llit d'estil colonial orientalista i el conjunt de cadires d'estil Sheraton anglès, fabricades al nostre país. Els llits, amb un domàs per guanyar escalfor i intimitat, eren alts per allunyar la humitat i el fred.

La sala mostra diferents retrats de la família, com l'oncle Josep Maria i el germà Josep Antoni, els quals van actuar com a tutors del poeta.

Els elements religiosos que completen l'estança eren omnipresents a les cases vuitcentistes que, com aquesta, també tenien un oratori.

Cambra d'Alexandre de Cabanyes (1877 -1972)

Estança que va utilitzar el pintor fins poc abans de la donació de la masia a l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú.

Conserva el mobiliari intacte d'estil imperi i sorprèn la distribució de l'espai amb el llit i el bany compartint una mateixa estança. S'hi respira l'atmosfera artística i cultural que amara tota la casa.

Hi resten els estris del pintor i un quadre inacabat de gran format on hi ha representat uns àngels que prenen una nena cap al cel (suposadament la seva filla).

El porxo, el menjador, el distribuïdor i la cuina

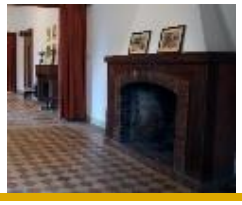
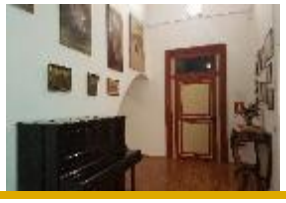

La galeria porticada recorre tres façanes, donant regularitat arquitectònica a la casa i permet la visió dels quatre punts cardinals. S'hi veien les vinyes i el mar, els dos pilars bàsics de l'economia familiar. També s'hi pot contemplar el petit però acollidor jardinet romàntic.

L'espai domèstic del menjador i la sala contigua destaquen per les llars de foc, ja que es troben a la cara nord de l'edifici.

El distribuïdor mostra quadres inacabats de l'Alexandre de Cabanyes, que van restar al taller que l'artista tenia a la masia. Davant hi ha diversos dibuixos d'en Llorenç de Cabanyes i Olzinelles (1837-1878), alguns dels quals són còpies d'obres romàntiques catalanes. També hi destaca el piano pianola de la prestigiosa casa Steinway, fundada el 1853 a Nova York.

A la cuina hi trobem diversos objectes propis d'un món sense aigua corrent ni electricitat. A la sortida hi trobem el passa plats que comunicava amb el menjador.

L'ESPAI GOYA (situat a l'antic menjador)

Els Disparates de Goya

A la Masia d'en Cabanyes hi ha 12 estampes de Goya. Algunes van estar durant un temps exposades a la Biblioteca i d'altres als magatzems del museu, registrades com a gravats de Goya, però ningú no s'atrevia a donar-los un valor, ja fos documental o històric, o a dir amb certesa que eren originals.

L'any 2012, la Masia d'en Cabanyes va convidar Rosa Vives, catedràtica de pintura i gravat de la universitat de Barcelona i experta en gravats i en Goya, per iniciar el procés d'autentificació de les estampes.

En aquest sentit, una de les primeres troballes fou la descoberta, en desemmarcar les estampes, d'un foli del diari La Vanguardia amb data de 2 de setembre de 1895.

Aquest document ens indica que, almenys en aquella data, aquestes estampes ja estaven emmarcades i probablement a la Masia.

De la recerca realitzada, Rosa Vives afirma que el conjunt d'estampes que es troben a la Masia presenta unes característiques comunes, llevat d'alguna petita variació de tinta i paper, de bona qualitat i en bon estat de conservació, que ens indiquen la seva pertinença a una mateixa tirada.

DESCOBRIR EL GOYA MÉS ROMÀNTIC A LA CASA PAIRAL DEL ROMANTICISME

Com s'ha dit, durant anys les estampes havien estat penjades, en part, a la biblioteca. No obstant, hom ha considerat que el conjunt dels Goya de la Masia havien d'ésser mostrats globalment i en un espai que permetés una experiència cognitiva i intel·lectual centrada en l'exposició de dotze estampes, en un espai on s'hi contemplin exclusivament els gravats. És un planteig que cerca que no hi hagi interferències visuals, malgrat que queda clar que es contextualitza a la Masia d'en Cabanyes que, entenem, és l'epicentre del Romanticisme al territori.

Hom planteja una sala de la Masia d'en Cabanyes millorada, restaurada per a la bona contemplació i presentació dels dotze gravats. Una proposta nova per al visitant, que a la vegada millora la seva preservació i conservació. L'Espai Goya, doncs, està ubicat en una de les sales -de l'antic menjador de la Masia d'en Cabanyes- per a mostrar-les totes juntes.

El fil conductor de l'Espai Goya -vinculat a la globalitat del "Centre d'interpretació del Romanticisme Manuel de Cabanyes"- ens apropa a la idea d'obscuritat que és present en el context i en la interpretació dels *Disparates*, i per altra banda, és un dels temes recurrents en l'estètica romàntica i el Romanticisme.

Establim així mateix, una connexió ideològica sobre el moment polític de l'Espanya de principis del segle XIX. Així, Goya i els seus gravats -i especialment la sèrie dels *Disparates*- s'han llegit com a mostra d'unes idees progressistes i liberals, de les què se sap que participava el pintor de Fuendetodos.

La família Cabanyes, per altra banda, viatjava per l'Europa de la post-Revolució Francesa, coneixia els moviments liberals i, a més, varis dels seus membres es dedicaven a professions vinculades a l'art i les humanitats.

Goya i els Cabanyes compartiren un temps molt convuls, i el llegat artístic i cultural d'uns i altres ens mostren les inquietuds del seu moment històric.

Per altra banda, el fet que en un moment determinat els Cabanyes adquirissin aquests gravats de Goya ens vincula directament la visió d'uns i altres: El Goya dels *Disparates* és un Goya crític, i per tant, tenir en possessió aquestes peces és tenir en possessió un missatge, i fins i tot una ideologia, en aquest cas liberal.

LES IDEES DE L'ESPAI GOYA

L'adquisició dels Disparates

Abans del 2 de setembre de 1895, els Cabanyes havien incorporat a la seva col·lecció dotze gravats de Goya. No se sap del cert com van fer cap a Vilanova ni qui els va fer arribar a la Masia. Probablement, va ser Joaquim de Cabanyes i Ballester la persona que adquirí aquests gravats.

Militar de carrera i pintor de vocació, Joaquim de Cabanyes era un home de món, culte, ben relacionat i gran coneixedor dels cercles artístics madrilenys. Tot fa pensar que, a mitjan del segle XIX, va tenir l'oportunitat d'aconseguir aquests dotze Goya excepcionals, gràcies al seu interès per l'art, la seva vocació romàntica i la seva influència.

Uns gravats únics

Goya va escometre els dibuixos preparatoris dels Disparates cap a1815; va gravar les planxes en un dels moments més crítics de la seva vida i les va guardar a casa, amb

l'esperança del moment propici per a la seva publicació, però Goya va morir a l'exili el 1828 i els Disparates encara van trigar unes quantes dècades a sortir a la llum.

La primera edició oficial dels Disparates és la de la Real Academia de San Fernando de 1864. El 1877, la revista francesa "L'Art" en va publicar quatre estampes inèdites més. Tanmateix, els exemplars de la Masia d'en Cabanyes sembla que van ser impresos entre 1854 i 1863 i, per tant, serien anteriors a dites edicions; d'aquí que es tracti d'unes peces de gran raresa.

Enigmes sobre els Disparates

Els Disparates és la darrera sèrie de gravats de Francisco de Goya i la que presenta més enigmes. La seva data de realització és incerta. Sembla que Goya la va iniciar cap el 1815, però no se sap si abans de caure greument malalt, el 1819, ja la tenia enllestida, o bé si va continuar-hi treballant fins al moment del seu exili a Bordeus, el 1824.

El títol d'aquest conjunt de gravats també suscita interrogants perquè ignorem el nom que Goya va atribuir a aquesta obra, que mai no va arribar a veure impresa. Després de la mort de l'artista, ha rebut diferents noms: Disparates, Proverbios, Caprichos fantásticos o Sueños.

Temps adversos

Goya va endegar la sèrie dels Disparates poc després de la Guerra del Francès (1808-1814) i una vegada finalitzats els cicles de gravats, Desastres de la guerra (1810-1815) i Tauromaquia (18141816).

Eren temps difícils. Espanya patia la ressaca d'una guerra llarga i crua que havia capgirat el país de dalt a baix; suportava el restabliment de l'ordre absolutista imposat pel rei Ferran VII; havia d'acotar el cap davant d'injustícies, persecucions indiscriminades i la tirania d'un govern despòtic. Espanya tornava a ser presa de l'obscurantisme i se sumia en un dels moments més foscos de la seva història. Goya rondava la setantena quan va esbossar els primers Disparates. Estava sol, sord i malalt. Molts amics s'havien exiliat.

Els dubtes planen sobre el nombre de gravats que Goya hauria pensat per completar la sèrie —tal vegada vint-i-cinc— igual que sobre l'ordre exacte les estampes. Els experts creuen que es tracta d'una obra inacabada, de la qual s'han localitzat vint-i-dues planxes repartides entre la Calcografia Nacional i el Museu del Louvre. Fins avui, cap edició dels Disparates no ha inclòs mai en el mateix tiratge, totes les vint-i-dues planxes.

La llibertat de creació: El Goya més romàntic

Els Disparates mantenen una notable relació estilística amb les Pintures Negres que Goya va pintar a la Quinta del Sordo, la seva residència des de començament de 1819. Ambdós conjunts presenten imatges fosques, grotesques i marcades per una certa agressivitat que cal llegir en clau romàntica.

El romanticisme d'aquestes obres es desprèn de la llibertat creativa amb què foren executades, així com del caprici en la representació de volums, llums, espais i figures. En unes i altres, hi batega una visió subjectiva del món i la voluntat d'expressar-lo des d'un sotrac personal.

En els Disparates, Goya incorpora el llenguatge i les tècniques que havien caracteritzat la seva obra gràfica anterior. Recorre a l'aiguafort per subratllar detalls i transferir gestualitat

a les escenes. L'ús de l'aiguatinta li permet, en canvi, crear atmosferes nocturnes, escenaris indefinits i contrastos acusats de clarobscur.

Tot plegat contribueix a donar als gravats un aire fosc, misteriós.

La dificultat d'interpretació

Estem davant de l'obra més hermètica i de més difícil interpretació de Goya. Quan l'artista es va veure forçat a l'exili, va abandonar les planxes dels Disparates en un bagul de la Quinta del Sordo. No va deixar cap nota ni cap document aclaridor sobre el projecte amb què havia treballat durant anys. Tampoc cap ratlla que en precisés el títol.

Les possibilitats de desxifrar els enigmes que Goya va imprimir en els Disparates són escasses. Hi ha qui sosté que les imatges responen a una voluntat de crítica social en la línia dels Caprichos que Goya va publicar el 1799, o bé són una sàtira política contra l'absolutisme borbònic. Alguns observen que la sèrie al·ludeix al comportament d'una societat reprimida moralment i sexualment. D'altres, per contra, consideren que es tracta d'una representació personal i burlesca fonamentada en la iconografia del Carnaval.

Sigui com sigui, el significat dels Disparates continua soterrat per capes de foscúria, embolcallat per l'absurd, l'esperpent i el misteri.

XIX ELEMENTS D'INTERÈS A LA MASIA D'EN CABANYES

Retrat de Manuel de Cabanyes de Sinibald de Mas.
Vers 1830. Pastel sobre paper

Sinibald de Mas va ser company de Cabanyes a la Universitat de Cervera.
Va ser un personatge extraordinari: pintor, escriptor, ambaixador, aventurer, pioner de la fotografia, etc.
El retrat està fet en vida del poeta.

Autoretrat. Ramon Martí Alsina.
Mitjan segle XIX. Oli sobre tela

Ramon Martí Alsina està considerat, amb Fortuny, el millor pintor català del segle XIX. El fet de ser un autoretrat fa imaginar l'amistat que tenia amb els Cabanyes.

Batalla.
Oli sobre coure. Anònim.
Segle XVII

L'única obra del gènere històric que hi ha a la Masia, té elements èpics i orientalistes (otomans). Feta sobre coure per destacar-ne el color.

Oda a la luna.
Manuscrit de Manuel de Cabanyes. 1833

La lluna, inspiració romàntica per excel·lència, és el tema d'aquest manuscrit del poeta.

Preludios de mi lira.
Manuel de Cabanyes. 1833

Edició original, sense datar ni signar, de les escassíssimes que se'n conserven.

Vaixell i mort.
Llorenç de Cabanyes i Olzinelles. Oli sobre cartró.

Mitjan segle XIX. Obra d'un Romanticisme extrem, recull com cap altra l'atmosfera romàntica que amarava els Cabanyes.

Maqueta de la Masia Cabanyes.
Finals del segle XVIII. Fusta

Anterior a la pròpia casa, atribuïda fa poc a l'arquitecte Domenico Bagutti.

Catedral de Mallorca.
Joaquim de Cabanyes. Oli sobre tela

Singular obra de format rodó, combina el paisatge gòtic amb l'activitat popular relacionada amb el mar.

Piano Clementi.
Anglaterra. Clementi & Co. Principis del segle XIX

Moble neoclàssic. Un dels primers pianos verticals creat pel compositor Clementi.

Arpa.
França. Principis del segle XIX. Neoclàssica

Aquest instrument s'escampà entre la burgesia com a símbol de benestar econòmic i posició social.

Santa Rosa de Lima
Anònim. Oli sobre tela. Segle XVII

L'obra barroca més gran de la masia, sovint es confon amb Santa Teresa.

Col·lecció bibliogràfica de la Masia.
Segle XIX.

La biblioteca de la Masia d'en Cabanyes fou iniciada per Llorenç de Cabanyes i Fuster i continuada pels seus descendents.

Estris del pintor Alexandre de Cabanyes

En aquesta cambra hi hem col·locat els estris de pintura que va fer servir Alexandre Cabanyes fins al final de la seva vida.

Els Disparates
Segle XIX. Espai Goya

Els Disparates. Goya i els Cabanyes compartiren un temps molt convuls, i el llegat artístic i cultural d'uns i altres ens mostren les inquietuds del moment històric que van viure.

Esfera armil·lar i globus terraqüi
Finals segle XVIII. França

Elements imprescindibles de qualsevol biblioteca. El globus té una llegenda on s'indica que "s'han incorporat els darrers descobriments del capità Cook".

Mobiliari sala russa
Fusta de roure. Segle XIX. Rússia

El raïm és omnipresent a tot el mobiliari. Símbol de la riquesa dels Cabanyes i, també, de prosperitat. Els Cabanyes portaven vi i aiguardent fins a terres russes.

Retrat de Manuel de Cabanyes
Joaquim Espalter. Oli sobre tela

Retrat que idealitza el poeta i model de la majoria de retrats posteriors. Val a recordar que Espalter va ser pintor d'Isabel II.

Llit colonial
Segle XVIII. Fusta i tela. Catalunya

Aquí va morir Manuel de Cabanyes. És un excepcional moble d'estil colonial, imita les plomes d'estruç i té una estètica propera a l'orientalisme.

Braser
Bronze. Segle XIX. Estil imperi

Aquest braser va ser robat i,més tard, recuperat gràcies a la seva singularitat decorativa que el fa únic.

CENTRE
D'INTERPRETACIÓ
DEL ROMANTICISME
MANUEL
DE CABANYES

NFORMACIÓ GENERAL

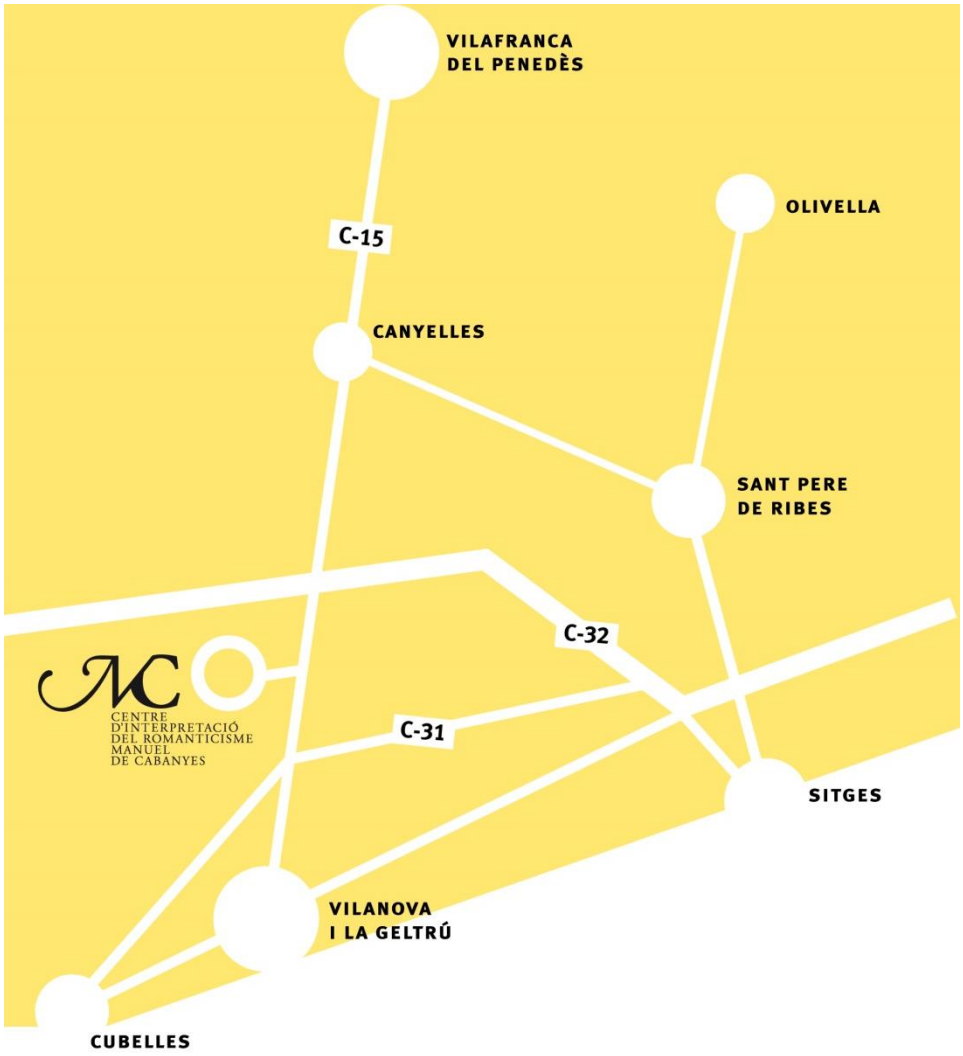

Coordenades GPS per a arribar a la Masia:
Latitud N 41 14.437 - Longitud E 1 42.912

El Centre obre al públic els dissabtes i diumenges de 11 a 14h.
Hi ha visites comentades cada hora en punt (11h,12h i 13h)
També es poden concertar visites de grup (mínim 25 persones).
Informació: 93 811 57 15.
masiadencacabanyes@ccgarraf.cat
https://masiadencabanyes.cat

MasiadenCabanyes @MasiaCabanyes MasiaCabanyes MasiaCabanyes

CENTRE
D'INTERPRETACIÓ
DEL ROMANTICISME
MANUEL
DE CABANYES

CRÈDITS

Disseny i projecte museogràfic del Centre d'Interpretació del Romanticisme Manuel de Cabanyes:
Èlia Bernat Muñoz, Francesc Carnicer Escriche, Antoni Ruíz Montero, Joan Vicens Tarré.

Amb la col·laboració de:
Akustic, Biblioteca de Catalunya, Biblioteca Pública Arús, Can Batlle. La Garrotxa, Casa Andreu, Edificacions 6 Camins, El patufet Col·leccionista, El Tigre, Època, Ferran Garreta Metalls Artístics, Fil d'or, Fildor, Freixedes Disseny i Retolació, Fusteria Joan Vidal, Ideographis Scanachrome Internacional, Joan Piera articles per a Belles Arts i Disseny, Kortilux, Ladyssenyadora, Estudi Gràfic, Llegums Xufré, Llibreria Rodés, Lumen Serveis, Merceria Crismir, Mike Fotografia, Militària Barcelona, Olga de Sandoval Sarrias Antiguitats, Pintura i Decoració Sergio Puertas Lisón, Raima. La Carpeta i el Paper, Saladié Llum, Servei Estació, Surotècnia. Suro industrial i decoratiu, Taller de Restauració Abracadabra, Tdart Restauració, Teixits Baig, Teixits la Rosa, Torrero Vidre, Vidres Mateo.

Idea Espai Goya:
Pere Marsé, arquitecte i Montserrat Juvé, historiadora de l'art. Estudi Hèlix.

Direcció d'obra Espai Goya:
Anabel Fuentes, arquitecta.

Investigació i recerca de l'Espai Goya:
Rosa Vives, catedràtica de gravat de la Universitat de Barcelona.

Restauració dels gravats de Goya:
Teresa Marqués, restauradora especialista en paper.

Documentació Espai Goya:
Mònica Álvarez i Silvia Mestres, historiadores de l'art. ARC Gestió cultural.

Coordinació Espai Goya:
Mila Arcarons, Gerent del Consell Comarcal del Garraf i Cap de l'Àrea de Cultura i Patrimoni
Alba Tomàs, Tècnica de cultura i patrimoni del Consell Comarcal del Garraf.

Textos:
Mila Arcarons, Alba Tomàs, Silvia Mestres, Mònica Álvarez, Montserrat Jové

Fotografies:
Diego Calderón, Mike Alentorn, Ladyssenyadora, Xavier Saumell, Okonos Fotografia, Arxiu Consell Comarcal del Garraf, Fotografia Goya 1815: PD-Art

Disseny i maquetació del dossier:
Laura Párraga

Conservació, idea i producció:
Consell Comarcal del Garraf. Àrea de Cultura i Patrimoni

Amb el suport de:
Generalitat de Catalunya
Diputació de Barcelona

MASIA
D'EN CABANYES

Camí Ral, S/N
Vilanova i la Geltrú. 08800
Tel: 938 115 715
https://masiadencabanyes.cat